

ÖRKÉNY István

EGYPERCES NOVELLÁK

magyarról franciára fordította PASTEUR Jean-Louis

Első kiadás : 1968
Fordítás : 2017

István ÖRKÉNY

NOUVELLES-MINUTE

traduites du hongrois en français par Jean-Louis PASTEUR

Première édition : 1968
Traduction : 2017

ARRÓL, HOGY MI A GROTESZK

Szíveskedjék terpeszállásba állni, mélyen előrehajolni, s ebben a pozitúrában maradva, a két lába közt hátratekinteni: Köszönöm.

Most nézzünk körül, adjunk számot a látottakról.

Íme, a világ fejtetőre állt. Férfilábak kalimpálnak a levegőben, visszacsúsznak a nadrágszárak, s a lányok, ó, ezek a lányok, hogy kapkodnak a szoknyájuk után!

Ott az autó: négy kereke a levegőben, mintha egy kutya a hasát akarná megvakargatni. Egy krizantém: keljfeljancsi, vékony szára az égbe mered, ahogy a fején egyensúlyozza magát. Egy gyorsvonat, amint füstcsóvján tovarobog.

A Belvárosi Plébániatemplom a két tornyán levő két keresztben levő két villámhárító hegyével érinti csak a földet. És amott egy tábla a kocsmá ablakában:

Friszen csapott sör!

Bent egy dülöngélő vendég - fejjel aláfelé - elhozza sörét a söntésből. A sorrend: lent a hab, rajta a sör, fent a pohár talpa. Egy csöpp nem sok, de annyi se csordul ki.

Tél van? Hát persze! Hiszen felfelé szállingóznak a hópelyhek, és az égbolt jégtükrén lóbálózva iringálnak a korcsolyázó párok. Nem könnyű sport!

A PROPOS DU GROTESQUE

Donnez-vous la peine de vous mettre debout en écartant les pieds, de vous pencher profondément en avant, et, en conservant cette posture, de regarder derrière vous entre vos deux jambes : Merci.

Maintenant observons tout autour de nous et rendons compte de ce que nous voyons.

Voilà, le monde est à l'envers. Des jambes d'hommes gesticulent en l'air, leurs pantalons se retroussent, et les filles, ô ces filles, avec quelle hâte elles retiennent leurs jupes !

Là, la voiture : ses quatre roues en l'air, comme un chien qui voudrait se gratter le dos. Un chrysanthème : sa tige mince se dresse dans le ciel, telle un culbuté qui se tiendrait en équilibre sur la tête. Un train express s'éloigne à toute allure comme roulant sur son panache de fumée.

En appui sur ses deux tours et ses deux croix, l'église paroissiale, au cœur du bourg, effleure à peine le sol de la pointe de ses deux paratonnerres. Et là-bas une pancarte à la fenêtre du café :

Bière fraîchement tirée!

A l'intérieur un client titubant - la tête en bas - va chercher de la bière au bar. Dans l'ordre : en bas la mousse, sur elle la bière, en haut le pied du verre. Une goutte, c'est peu, et pourtant pas même une ne déborde.

Est-ce l'hiver ? Voyons, de toute évidence ! Puisque les flocons de neige montent en voltigeant et que, sur le miroir glacé de la voûte céleste, les couples de patineurs glissent en se balançant. Rien d'un sport facile !

Keressünk most már vidámabb látványt. Ímhol egy temetés! Fölhulló hópelyhek közt, fölcöpögő könnyek fátyolán át végignézhethetjük, amint a sírásók két vastag kötélén fölbocsátják a koporsót. A munkatársak, ismerősök, közeli s távoli rokonok, továbbá az özvegy meg a három árva göröngyöt ragadnak, s elkezdik a koporsót hajigálni. Jusson eszünkbe az a szívtéptő hang, amikor a sírgödörbe ledobált rögök megdobbannak és szétomlanak. Az özvegy sír, jajonganak az árvák...

Milyen más érzés fölfelé hajigálni! A koporsót eltalálni mennyivel nehezebb! Először is jó göröngyökre van szükség, mert a porhanyósabbja félúton szétesik. Van hát kapkodás, lőtás-futás, taszigálódás a kemény rögökért. És hiába a jó göröngy; a rosszul célzott rög visszahull, és ha eltalál valakit - pláne, ha egy gazdag, előkelő rokont -, kezdődik a vihorászás, a káröröm egészséges kuncogása. De ha minden stimmel - kemény a rög, pontos a célzás, s telibe találja a deszkakoporsót -, megtapsolják a dobót, derűs lélekkel térnek haza, és sokáig emlegetik a nagy telitalálatot, a kedves halottat és ezt a mókás, pompásan sikerült szertartást, melyben nyoma sem volt a képmutatásnak, a tettett gyásznak, a hazudott részvétnyilvánításnak.

Kérem, szíveskedjenek kiegyenesedni. Amint látják: a világ talpra állt, önök pedig emelt fővel, keserű könnyekkel sirathatják kedves halottaikat.

Cherchons à présent un spectacle plus joyeux. Voici un enterrement! Parmi l'ascension des flocons de neige, à travers le voile des larmes qui perlent et s'élèvent, nous pouvons contempler comment les fossoyeurs, sur deux épaisses cordes, laissent monter le cercueil. Les collègues de travail, les familiers, les parents proches et lointains, plus la veuve et les trois orphelins ramassent chacun une poignée de terre et commencent à la jeter sur le cercueil. Rappelons-nous comme il déchire le cœur, ce bruit que font les mottes lancées dans la fosse, quand elles percutent le bois et se désagrègent. La veuve pleure, les orphelins geignent.

Quel sentiment tout autre que de lancer vers le haut ! Combien plus difficile il devient alors de toucher le cercueil ! Avant toute chose, il faut des mottes de terre bien compactées car, plus friables, elles se disloquent à mi-chemin. La dureté des mottes provoque bien sûr de l'affolement, du va-et-vient, de la bousculade. D'ailleurs elle ne suffit pas ; la motte mal orientée retombe et, si elle atteint quelqu'un - surtout si c'est un parent riche et distingué - alors commencent les ricanements moqueurs, la saine jubilation sous cape devant les dégâts sur autrui. Mais si tout colle - une motte dure, une visée précise, une frappe en plein dans le cercueil - , tous applaudiront le lanceur et rentreront chez eux l'âme épanouie puis évoqueront maintes fois le coup dans le mille, le cher défunt et cette cérémonie divertissante, splendidement réussie, dans laquelle il n'y aura pas eu la moindre trace d'hypocrisie, de feinte affliction, de condoléances mensongères.

Je vous en prie, veuillez vous redresser : comme vous voyez, le monde se remet sur pied. Vous en revanche, tête haute mais larmes amères, vous pouvez pleurer vos chers disparus.